

Wyrok z dnia 3 marca 1999 r.

II UKN 505/98

Przedłużenie urlopu bezpłatnego udzielonego z tytułu różnicy w czasie pracy górniczej wykonywanej za granicą podlega zaliczeniu do okresu pracy górniczej stosownie do § 10 ust. 2 w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Stefania Szymańska, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 marca 1999 r. sprawy z wniosku Mariana K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.G. o prawo do górniczej emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 maja 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 1997 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie wnioskodawcy Mariana K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w T.G. z dnia 10 lutego 1997 r. odmawiającej prawa do górniczej emerytury bez względu na wiek, wobec niespełnienia przesłanek zawartych w art. 10 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 39, poz. 143 ze zm.) i udowodnienia 24 lat 4 miesięcy i 23 dni pracy górniczej wykonywanej pod ziemią, zamiast wymaganych 25 lat takiej pracy. Do uprawnień emerytalnych nie zali-

czono okresów od 5 maja do 16 września 1986 r. oraz od 19 lipca do 15 września 1994 r., w czasie których wnioskodawca przebywał na urlopie dewizowym, ten zaś nie został wymieniony w art. 2 i 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). Sąd ustalił, że wnioskodawca w latach 1981-1986 oraz 1991 -1994 r. pracował jako górnik pod ziemią na kontrakcie w Niemczech, jako pracownik Przedsiębiorstwa Budowy Szybów w B. Na kontrakty wyjeżdżał za pośrednictwem Przedsiębiorstwa Eksportu i Importu „K.” w K., będąc delegowany przez macierzysty zakład pracy. Wobec różnic w czasie pracy, wnioskodawcy przyznano urlop dewizowy, w części przez niego wykorzystany, a za pozostały okres odpowiednio 115 i 50 dni urlopu taryfowego, otrzymał ekwiwalent dewizowy, od którego zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne. Przepis art. 10 ust. 1 ustawy o z.e.g. jako szczególny, powinien być wykładany ściśle, to zaś nie pozwala na zaliczenie urlopu dewizowego do okresu pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią.

Pogląd ten podzielił Sąd Apelacyjny w Katowicach i wyrokiem z dnia 20 maja 1998 r. [...] oddalił apalecję wnioskodawcy. W ocenie tego Sądu wnioskodawca myli okresy składkowe wskazane w ustawie o rewaloryzacji z okresami pracy górniczej, które poza obowiązkiem odprowadzania składek „poddane są rygorowi czasu i charakteru pracy pod ziemią, dając specjalne przywileje emerytalne”. W sprawie nie ma znaczenia, czy pracodawca opłacił składkę za czas od 5 maja do 16 września 1986 r. i od 19 lipca do 15 września 1994 r., skoro wówczas - co nie jest sporne - wnioskodawca nie wykonywał pracy górniczej pod ziemią.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją wnioskodawca i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez pominięcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259 ze zm.) - § 4 ust. 3 - wniósł „o zmianę wyroku w całości” ze zwrotem kosztów postępowania, w tym zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym. Okres 165 dni nie był okresem urlopu bezpłatnego (wnioskodawca o taki urlop nie występował), ale tzw. okresem dni wolnych z tytułu różnic w czasie pracy i nie wykorzystanego za granicą należnego urlopu wypoczynkowego i jako taki podlegał zaliczeniu do czasu pracy.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Trafnie kasacja zarzuca, iż Sąd Apelacyjny naruszył przepisy prawa materialnego przez niezastosowanie do ustalonego stanu faktycznego przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. Rozporządzenie to znajduje zastosowanie do pracowników - obywateli polskich skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji kontraktów eksportowych obejmujących wykonanie przez stronę polską części lub całości robot budowlano-montażowych... oraz kompletnych obiektów i prac z zakresu nadzoru przy wykonywaniu funkcji eksportera, generalnego wykonawcy lub generalnego dostawcy. Z ustaleń Sądu wynika, że wnioskodawca w latach 1981-1986 i 1991-1994 pracował jako górnik pod ziemią na kontrakcie w Niemczech, skierowany tam przez Przedsiębiorstwo Eksportu i Importu „K.”, uzyskując zgodę macierzystego pracodawcy i urlop bezpłatny na okres skierowania do pracy za granicą. Nie jest też wątpliwe - w świetle ustaleń Sądu - że okres pracy górniczej na kontrakcie w Niemczech został zaliczony do wymaganego okresu zatrudnienia, a przedmiotem sporu jest zaliczenie do tego okresu łącznie 165 dni, w których wnioskodawca przebywał na urlopie bezpłatnym w macierzystym zakładzie pracy, wykorzystując czas wolny od pracy z tytułu różnicy między obowiązującym go 46-godzinnym wymiarem czasu pracy za granicą a 42-godzinnym tygodniowym wymiarem czasu pracy.

W myśl § 10 ust. 2 rozporządzenia, jeżeli czas pracy przy wykonywaniu usługi eksportowej jest dłuższy niż 42 godziny na tydzień, pracownik uzyskuje prawo do czasu wolnego z zachowaniem prawa do wynagrodzenia walutowego za czas niewykonywania pracy. Jeżeli nie jest możliwe udzielenie czasu wolnego w okresie zatrudnienia za granicą, urlop bezpłatny w macierzystym zakładzie pracy ulega odpowiedniemu przedłużeniu, a pracownik otrzymuje od jednostki kierującej ekwiwalent pieniężny w walucie, obliczony jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy. Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z przepisem § 4 ust. 3 rozporządzenia, okres urlopu bezpłatnego wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, o ile pracownik podejmie zatrudnienie w macierzystym zakładzie pracy w terminie 14 dni od dnia zakończenia pracy za granicą. Z przedstawionych przepisów wynika więc, że czas wolny z tytułu tak zwanych różnic w czasie pracy przedłuża okres urlopu bezpłatnego, przysługuje za niego walutowy ekwiwalent pieniężny, a okres

takiego urlopu jest wliczany do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Jest to znacząca różnica w stosunku do regulacji instytucji urlopu bezpłatnego w Kodeksie pracy, w myśl której okresu urlopu bezpłatnego nie wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (art. 174 § 2 KP). Wszystko to - w ocenie Sądu Najwyższego - daje podstawę do stwierdzenia, że okres takiego przedłużonego urlopu bezpłatnego podlega zaliczeniu do okresu pracy górniczej, jeżeli został on udzielony w ramach różnic w czasie pracy górniczej wykonywanej za granicą. Za okres ten pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia walutowego należnego od jednostki kierującej, która jest w związku z tym obowiązana do opłacenia z tego tytułu należnych składek ubezpieczeniowych, na ogólnych zasadach wynikających z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.). Fakt, że ten ekwiwalent pieniężny oblicza się jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, nie daje podstaw do stwierdzenia, że jest to ekwiwalent za urlop, który według § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia nie stanowi dochodu będącego podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Gdyby więc ustalono, że okres tych 165 dni w wymienionych wyżej latach, był okresem urlopu bezpłatnego przedłużonego o różnice w czasie pracy, podlegałby zaliczeniu do okresu pracy górniczej. Rzeczą Sądu byłoby, po przesądzeniu powyższego, zbadanie, czy w tej sytuacji wnioskodawca nabyłby i ewentualnie od kiedy prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek, w oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy o z.e.g.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC orzeczono jak w sentencji.

=====